

La negror de la llegenda

Joan F. Mira

Poc després del jubileu del 1500, a final del 1501, Johannes Burchard, mestre de cerimònies d'Alexandre VI, transcrivia al seu cèlebre diari una suposada carta al noble Silvio Savelli, plena de les més feroçes acusacions contra el pontífex regnant. La carta degué ser escrita per algun membre de la poderosa família Colonna –víctima recent de les confiscacions papals–, amb la intenció que arribara a les mans de l'emperador Maximilià i de més sobirans d'Europa, com a mitjà per a impedir les maniobres polítiques i militars dels Borja, que pretenien imposar un ordre nou a Roma i a Itàlia. En el llatí elegant de la missiva, el papa Alexandre apareix com la perfecta encarnació de l'Anticrist, seguidor de Mahoma, jueu sense convertir, enemic de Déu i dels cristians, i encarnació vivent del dimoni i de tots els pecats. "És impossible d'imaginar un enemic més declarat de Déu que aquest papa: la menor de les seues faltes és traficant amb els béns de l'església", diu la carta. I els palaus apostòlics són escenari d'assassinats, violacions, incestos, orgies i tractes infames amb jovenets i amb donzelles. Els atacs contra Cèsar són igualment violents: "Cèsar és l'amo absolut. Pot satisfer al seu gust totes les passions. Viu rodejat de prostitutes a la manera dels turcs, guardat pels seus soldats armats. Per ordre seua les persones són assassinades, ferides, llançades al Tíber, enverinades, arruïnades. Aquesta gent té set de sang humana." I set de poder, de domini, de passar tot el país a mata-degolla, de repartir als fills i néts incestuosos del papa les senyories confiscades als barons, afegeix l'autor anònim. Aquesta era la qüestió: els barons romans, amenaçats pel poder creixent de la família papal, reaccionen violentament amb l'arma del pamflet. Això no era cap novetat, i Alexandre VI no solia fer-ne gaire cas. De fet, ja els anys anteriors havia estat objecte de tota mena de versos satírics per la relació pública amb la jove Giulia Farnese, i les seues reals o suposades aventures femenines eren matèria d'epigrames, de pasquins a les parets i de rumors eixits dels mateixos palaus romans. El divorci de Lucrecia ja va donar peu a tota classe d'insídies, quan el marit rebutjat, cosí dels ducs Sforza de Milà, va atribuir al papa unes vagues relacions incestuoses amb la seua pròpia filla.

Algunes aventures femenines del papa i dels seus fills són del tot certes, alguns assassinats també, com la mort del segon marit de Lucrecia, Alfons d'Aragó, per ordre de Cèsar i a les mateixes estances vaticanes. També és certa l'ànima de poder, l'embolicada política matrimonial, la recaptació forçada de diners, l'engany com a arma política i una certa mesura de violència. La realitat, tanmateix, és que en matèria d'intrigues, dones, morts o fills complicats, els Borja no són excepcionals al costat de més llinatges i corts de l'Europa del seu temps. Però es tracta del llinatge del papa de Roma, successor de Sant Pere, i la seua cort és la del Vicari de Crist: és una gran diferència. I, sobretot, els Borja eren els enemics dels

grans barons romans, van voler enderrocar els vells poders establerts i van pagar per això un preu desproporcionat: convertir-se en emblema de tots els pecats d'una *Roma corrupta* i ser el símbol visible dels excessos més baixos del papat. Passió per l'or i pel poder, verins i assassinats, incest, luxúria i orgies vaticanes, i una dosi abundant de bruixeria, de màgia negra i de presència dels poders infernals: la recepta habitual de les llegendes negríssimes i de tota mena de narracions del gènere. Res d'original, res de nou. Però els va tocar als Borja de ser els seus representants en la categoria més alta i més infausta: en la llegenda, el papa Alexandre VI va vendre l'ànima a Lluçifer amb pacte clàssic, va tenir tot el poder, tots els plaers, i quan va morir molts romans *van veure* com els dimonis voladors se l'emportaven a l'infern directament des de la basílica de Sant Pere. Després d'això, tota negror és poca. I amb molta ignorància i molt poca vergonya se n'aprofiten els autors de novel·les *històriques*, de documentals grotescos o de films que no passen de repetir els tòpics rebregats i falsos. És una pena, perquè la història real, en aquest cas, és molt més fascinant que no pas la llegenda. Vejam si l'arxiu documental, ara disponible a València, servirà per a posar les coses a lloc. No serà fàcil.

"El papa Alexandre VI va vendre l'ànima a Lluçifer amb pacte clàssic, va tenir tot el poder, tots els plaers, i quan va morir molts romans 'van veure' com els dimonis voladors se l'emportaven a l'infern directament des de la basílica de Sant Pere. Després d'això, tota negror és poca"